

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Liber Theologiæ Moralis, Viginti Qvatvor Societatis Iesv Doctoribvs Reseratvs

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lvgdvni, 1659

Examen IX. De Furto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41066

102. Num Bulla Pij V. contra Clericos Sodomitas obliget in foro conscientia? Henriquez sentit vsu non esse receptam probabiliter, nec in conscientia foro obligare. Quod si vsu recepta sit, Clericus forminam in indebito subigens vasi, non committit proprie Sodomiam; quia licet non seruet debitum vas, seruat tamen sexum. Nec incurrit ex *Suario* pœnas Bullæ intra vas masculi semen non immittens; quia delictum non est consummatum. Nec ex *eodem* qui non nisi bis, aut ter in Sodomiam sunt lapsi; quia Pontifex has pœnas Clericis exercentibus Sodomiam infligit. Nec (adhuc ex *Suario*) ante sententiam iudicis declaratoriam pœnas Bullæ in foro conscientia incurrit; quia nulla lex pœnalis obligat homines, ad se prodendum. Colligo Clericum exercentem Sodomiam, si sit contritus, etiam retento beneficio, officio, & dignitate, omnino esse absolendum.

EXAMEN IX.

De legibus in particulari circa materiam septimi Mandati Decalogi de Furto.

CAPVT PRIMVM.

De graui Furti materia.

1. *Vid est Furtum?* Occulta ablatio rei alienæ domino rationabiliter inuito. *Rapina quid?* Est ablatio rei alienæ per violentiam.

2. *Quòdnam peccatum Furtum, aut Rapina?* Mortale ex genere suo; fieri tamen veniale possunt ex paruitate materia, vel ratione in deliberationis, & quando dominus quoad substantiam rei acceptæ non est inuitus, sed solum quoad modum; v.g. quando pater agrè fert rem, quæ auferatur à filio, non peti.

3. *Quenam quantitas est sufficiens materia ad peccatum mortale furti?* Variè respondent Doctores. Alij enim quatuor auliorum vel regalium summam grauem esse respectu omnium asserunt: alij aureum quid esse notabile affirmant respectu diuitum, respectu mediocrium medium aureum, respectu autem pauperum duorum regalium, imò minorem quantitatem respectu alicuius particularis sufficere per acci-

dens ad grauem materiam. Profectò missis, his, aliisque assignatis vtrò quantitibus, non approbo determinatam huiusmodi assignationem; quia pro Regnorum varietate varia est nummorum aestimatio; vnde ex nummorum assignatione non potest generalis certa regula praescribi. Vnde opinor illam quantitatem esse sufficientem ad materiam grauem furti, quæ omnibus consideratis, infert Domino graue damnum, aut notabili priuat utilitate: habita quidem ratione personarum, in ordine ad quas metienda est grauitas, aut leuitas furti iuxta Regnorum consuetudinem, ex qua crescit aut minuitur nummorum aestimatio. Adde illam quantitatem graue damnum inferre, aut notabili priuare utilitate, quæ sufficit ad congruam sustentationem eius cui damnum infertur iuxta status sui qualitatem. v. gr. Diues aureo indiget ad honestum victum; Aureus est respectu illius grauis materia. Eget mediocri medio aureo; Medius aureus est materia notabilis. Quod si duobus, vel tribus, vel quatuor, vel vno regali indigeret, hæc esset adæquata ad mortale materia. Si verò per accidens quis tam pauper dimidio regali solummodo ad congruum victum indigeat: hæc minima quantitas erit sufficiens materia ad grauitatem furti. Hinc colligo circa Principes etiam seruandam proportionem non considerato quantitatis excessu, sed decentiæ mediocritate: sufficientibus quidem tribus aureis ad Principis mensam; quia solius regiae personæ habenda ratio, non familiaris, cuius sustentationi copia ingens impenditur.

CAPVT II.

De Furtis minutis.

4. **M**inutis Furtis quis notabilem quantitatem surripuit: *quoniam se crimine illigauit?* Si ex intentione procedendi surripuit, in statu mortali est: si ex occasione sine intentione alterius materiae casualiter parua furta committit, non peccat mortaliter, si per magna interualla id accidat, vnde non recordetur facillè furtorum prælapsorum. In praxi quidem securiùs, cum ad notabilem quantitatem peruenit, si aduertat ita rem se habere, peccare mortaliter. Quod si non aduertit quando modica quæque surripuit, salum venialiter deliquit, licet ad magnam quantitatem furta

furta minuta accrescerent : at ad huiusmodi quantitatem perueniens , tenetur aduertens totum restituere , aut illud sanè , quo ex quantitate illa excluso leuem relinquit quantitatem.

5. *Furatur quis minimum animo furandi malus , sed non furatus est : delinquit lethaliter ; Ita planè ; quia eiusdem malitiae est, velle surripere, quàm actu exequi.*

6. *Quid quando à pluribus aliquid aufero ? Maior quantitas requiritur ad graue furtum , quàm cum ab eodem. Imò quando paulatim ab eodem subtrahitur, quàm cum simul ; & quando tempore longo, quàm cum eodem , vel breui ; quia minus quidem infert nocumentum sic auferens : cum ratio maioris aut minoris damni sit spectanda, ad grauem, aut leuem iniuriam.*

7. *Multi simul furantur grauem quantitatem , at singuli modicum quid surripere : delinquunt ne grauius ? Si communi consilio furati sunt , grauius peccant ; quia per modum vnus aggressi sunt : at si quisque de aliis nesciat, non peccant mortaliter , nec tenentur ad restitutionem sub mortali, sed sub veniali.*

8. *Non quidem illi communi consilio surripere , sed tamen scit vnusquisque de alijs damnnum inferentibus : delinquunt ne grauius modica surripiedo ? Mortaliter peccant , & tenentur suam partem tantùm restituere ; quia non cooperati sunt illorum acceptioni. At qui fuerunt cooperati surripientes communi consensu, in integrum debent restituere, si alij non restituant portionem suam.*

C A P V T III.

De filio, & uxore, & alijs furantibus.

9. *Surripere ne possim rem meam, qua iniusto titulo apud alium est ? Delinquis quidem si aliter recuperare possis ; sed tamen ad restitutionem non teneris ; quia tua est.*

10. *Licet ne in graui necessitate aliquid surripere ? Minimè ; quia in huiusmodi necessitate res est aliena , cùm sola extrema rem faciat communem.*

11. *Principis sum creditor , qui ab eo solutionem non possum obtinere : possum ne vectigalia in compensationem defraudare ? Potest : valétque huiusmodi doctrina etiam in censibus, decimis, & alijs iuribus alteri clocatis.*

12. *Filius gravem summam accepit ex bonis, quorum pater habet dominium, vel usumfructum: deliquit ne graviter? Maximè, si pater non solùm quoad modum, vt dixi, sed etiam quoad substantiam videtur inuitus. De restitutione alibi.*

13. *Quid si uxor gravem quantitatem accipiat ex bonis mariti, vel ex bonis quorum maritus habet administrationem, & usumfructum? Peccat mortaliter, cum onere restitutionis, si id præstet sine expresso, aut præsumpto mariti consensu, aut conditione. Potest tamen inuito viro capere, aut donare, bona paraphernalia, illaque pro libito dispendere; quia sunt illius propria quoad dominium. Potest etiam ludere, & pecuniam accipere ad ludum, dandùmque pauperibus intra limitem, & decentiam status; neque peccat accipiendo aliquid, quod maritus rogatus facilè concederet. Potest item, etiam inuito viro, pro necessariis sibi, & familiæ accipere, scilicet pro veste, cibo, medicamentis, & vt subueniat patri, matri, vel filiis ex priori matrimonio susceptis, si sint in egestate, & aliunde non habeat unde illis queat subuenire.*

14. *Servus ne peccat mortaliter, quando in quantitate notabili à suo domino aufert? Peccat, nisi fortè dominus sit irrationabiliter inuitus: verbi gratia, si necessaria non suppeditet: tunc enim servus habet ius sibi succurrendi, ita iure naturæ distante.*

15. *Rem gravis quantitatis inveni: num possum licitè retinere? Si post factam inquisitionem, verus dominus non reperitur, licet perfectum esset pio operi consecrare, tamen potes tua fortuna frui, etiam si diuitiis affluas, nisi aliqua speciali prohibitione impeditus esses.*

16. *Est ne peccatum concupiscere rem proximi? Si concupiscis proximi diuitias, vt auferas, graviter, aut leuiter delinquis iuxta materiae quantitatem; at si solummodo desideras similes diuitias possidere ad bonum finem, nec leui delicto macularis. Decimum iam mandatum aperui.*

CAPVT IV.

Praxis circa materiam de Furto ex Societatis
IESV Doctoribus.

17. **C**um Furum sit, ut vidimus, iniusta ablatio rei aliena, §. 2. domino invito: quaeserim, an Captiuus sit hoc praecepto Defurtis interdictum, surripere ab infidelibus dominie pro iniuria capti- uuitatis compensationem? Possunt captiui Christicolæ ab in- uorurum fidelibus iniuste retenti à dominis particularibus absque Christi- iniustitia detrahere congruam compensationem pro capti- colarum. uuitatis iniuria, pro mercede seruitutis, pro lucro cessante, & damno emergente in suis negotiationibus, & bonis ob ab- sentiam à patria, & pro sufficientia redemptionis. An pos- sicut alijs quacumque voluerint surripere? Non solum à domi- nis, sed & à cunctis possunt Turcarum mancipia surripere quocumque voluerint, ex tacito suorum Principum Christia- norum consensu. Molina de iust tom. 1. tract. 2. d. 37. num. 1. Molin. non solum id de mancipiis, sed & de omnibus Christianis asseruit. Addit Sanchez opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 5. n. 38. Sanch. posse Christianos vestigalia à Turcis imposita fraudare. Horum ratio est, quia Turcæ sunt hostes publici, & bona Christianorum tyrannicè possident. Vnde Principes Chri- stiani ius habent bellum eis indicendi, eosque iure belli bo- nis eos spoliandi. Præsumitur autem Principis consensus, vt surreptione bonorum, viris inimicorum imminuantur. Quid si scandalum sequeretur, aut aliorum Christianorum dam- num, ut deberet interuenire mendacium, conscientia erronea, aut fidelitatis fractio? Christiani furantes Turcarum bona peccarent. At si haberent fœdus, vel aliquod saluum con- ductum, ad restitutionem tenerentur; quia nullo pacto præ- sumi potest Principis consensus. Porro in aliis casibus Petrus Hurtado, & alij eos à restitutionis obligatione excusant; Hurt. quia restituendo vires hostium Ecclesiæ auferent; & quia consensus Principis Christiani præsumitur quoad substan- tiam, si non quoad modum.

18. Constat paruitatem materia excusare à lethali piaculo: §. 2. excusat ne in furto reliquiarum? Si quantitas reliquiarum magna De reli- sit, & non Diui egregij, si parua, aut non magnæ apud domi- quiarum nium estimationis, materiæ paruitas excusat. Nam, Pal. tom. 1. furti. tract. 8. d. 1. p. 6. n. 19. auctore, reliquiarum non tam ex quanti- Pal. tate, quàm ex dignitate, & estimatione pensandæ sunt.

19. Accipie

19. *Accipit quis ab Ecclesia de licentia Episcopi reliquias excusatur ne à furto sacrilego? Minimè; quia Episcopus, aut Præpositus non habent reliquiarum dominium. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 43. num. 23.*

§. 3. *20. Circa quantitatem sufficientem ad graue furtum placita Doctorum exprime.* Nauarrus asseruerat diuidium regalem, Salonius vnum argenteum, Medina duos, Vega quatuor, aut quinque. Marchantius victum vnus diei eius personæ, à qua quis furatur, Rodriguez duos aureos, Bañes maiorem quantitatem. Bonacina distinguit quatuor genera personarum. Primum illustrium & splendide viuentium: secundum communium, & viuentium ex redditibus: tertium mechanicorum & labore degentium: quartum mendicantium. Respectu primi generis personarum ait quantitatem grauem esse nummum aureum. Respectu generis secundi quatuor regales plus minusve. Respectu tertij duos.

Valent. *Respectu quarti vnum. At ex nostris Valentis tom. 3. d. 5. q. 10. part. 16. tres dragmas grauem materiam asseruit. Molina de iust. tom. 3. d. 685. quantum satis est ad conducendam operam fossoris terræ vnus diei, circa ordinarios. Alij aliter. Nos autem vt à difficultatibus opinionum, aut nimium rigidarum, aut nimium laxarum expediremur, aliam viam faciliorem inire curauimus, quam num. 3. expressimus.*

21. *Sufficit ne quantitas assignata ad graue furtum filiorum familiaris, aut Religiosorum? Plus in his requiritur ad furtum mortale. Sotus in Religiosis requirit duorum aureorum quantitatem. Ledesma asserit non sufficere octo regales. Sanchez summ. tom. 2. lib. 7. cap. 20. num. 3. & 6. quatuor saltem argenteos requiri docet, amplius autem in comestibilibus.*

§. 4. *22. An multa furti parua ad vnum mortale coalescant? Ita De furtis planè. v. gr. quis paulatim modica surripit; & in vltimo furto minimis. complente materiam peccati mortalis, recordatur præteritorum: peccat mortaliter, & ad restitutionem tenetur? quia incipit esse alienæ rei in notabili quantitate inuito domino retentor. Quid si furans vltimum obolum, haberet animum statim illum restituendi? Non delinqueret mortaliter; quia illa modica retentio non esset notabilis iniuria. Granadus 1. 2. cent. 6. tract. 2. d. 2. sect. 3. n. 51.*

23. *An qui vltimum obulum abripuit, & fit ideo grauis furti reus: teneatur totam quantitatem, qua ex minutis illis furtis conluit, restituere? Non ad totam quantitatem tenetur sub mortali, sed ad illam qua ablata, furtum graue non remaneret.*

24. Ex aliquo ne capite probabile est, minuta furta nunquam ad constituendum mortale piaculum coalescere? Porro Emanuel Saa v. Furtum, num. 8. asserit, & ab onere restitutionis liberat, si non procedant ab eadem voluntate continuata; sic enim multa venialia furta vnum mortale non constituent. Veriorem autem reputo sententiam oppositam hac cum limitatione, tunc scilicet modica furta coalescere in vnum, quando fiunt in eodem genere negotij, & animo ditescendi, vt contingit in vendentibus oleum, vinum, & similia: & quando non sit magnum à furto in furtum intervallum. *Quantum intervallum debet esse, vt furta hac non coalescant?* Responder Sanchez sum. tom. 2. lib. 7. cap. 21. n. 10. Filliuc. Vnius anni. At Filliucius verosimilius, Vnius mensis vel dimidij Addit Sanchez num. 17. maiorem quantitatem requiri ad mortale in furtis minimis, quàm in aliis: & eo maiorem, quo plures sint domini, quia tunc minus inuiti.

25. Coalescunt ne furta minuta famulorum de rebus comestibilibus, qua claudi non solent? Minimè, si non illa vendenda, sed comedenda abripiant. Lessius lib. 2. cap. 12. Less. dub. 8. n. 48.

26. An qui peccauit mortaliter in multis modicis, semper peccet mortaliter, noua modica subripiendo? Asserit Sanchez num. 7. quia renouat implicite retinendi rem alienam notabili in materia voluntatem. Abnegat Filliucius numer. 246. quia huiusmodi furta notabilem quantitatem non consummant, sed consummatum augent; donec alia summa notabilis accrescat, in qua nouum erit mortale piaculum.

27. Ad furanda multa modica, qua grauem constituere quantitatem plures conuenere: an unusquisque grauius deliquit? Ita; quia cum non sit maior ratio in vno, quàm in alio, totum damnum singulis imputatur. Quid, si unusquisque seorsim modicum acciperet ab eodem sciat alios idem gerentes, non tamen illos iuuat, adhortatur? Vasquez 1. 2. tom. 2. d. 146. Vasq. cap. 2. num. 5. docet mortaliter delinquere. Sanchez autem num. 22. non delinquere affirmat; quia non est reus mortalis ratione sui furri modici, nec ratione alieni, ad quod non concurrat, & præter intentionem ipsius est, quod suum cum aliis iugatur.

28. Modicum quis furatur ab Antonio, à quo alij notabilem quantitatem surripuerant: peccat ne grauius? Minimè; quia non est causa notabilis damni iam illati, ob furtum illud paruum. Sic Vasquez n. 6. Vasq.

§. 1. 29. *Dixisti in graui necessitate non licere aliena occultè su-*
De furto vari. Num probabilis contraria sententia? Ex doctrina *Lessij*
varijs. probabilem existimo: quia sicut diues in graui necessitate
Lessius. tenetur dare ita pauper potest accipere absque iniuria: ne-
 que diues in hoc casu potest esse rationabiliter inuitus circa
 substantiam rei acceptæ: sed tantum potest ei modus dis-
 plicere.

30. *Num furtum rei non sacra in loco sacro sit sacrilegium?*
Fagund. Affirmo ex *Fagundæ* non esse, nisi sit ibi deposita quasi sub
 iure & potestate Ecclesiæ; quia res illa non sacra est in Ec-
 clesia quasi per accidens: ergo ipsi Ecclesiæ specialis non
 irrogatur iniuria.

31. *Filius mercatoris, patris bona administrat, & potest à*
patre salarium exigere quantum alicui extraneo deberet: si illud
non posset à patre petendum impetrare, potest ne clam accipere?
Potest quidem ad iustam æstimationem laboris, & industriæ
sua, computatis tamen in dicta æstimatione expensis, quas
pater in ipso efficit alendo. *Laymanus* ita.

32. *Comedi apud furem bona fide cibos furtiuos: num de-*
liqui? *Minimè; attamen Sanchez* affirmat teneri te resti-
 tuere Domino id, in quo factus es ditior. Ego autem tanti
 viri venia assero non teneri ad huiusmodi compensationem
 nisi quando mala fide comedisses. Imò si furti confors non
 fuisti, comedens ex furtiuo solum videris lædere furem, qui
 gratis dat tibi quod ipse surripens restituere tenetur: vnde
 probabile existimo non teneri te ad restitutionem, licet mala
 fide comedisses.

33. *Sartores magistri assolent vendere fragmenta, qua super-*
sunt ex vestibus: an liceat emere? Ex *Sanchez* affirmatiuè re-
 spondeo, quando existimas illa ideo eos iustè retinere, quia
 alias non possunt plenam mercedem impetrare. A famulis
 autem sartorum emere non licet; quia respectu illorum haud
 potest huiusmodi coniectura fieri.

34. *Quis decreuerat iniustum damnum alteri inferre: ego*
equidem meo hortatu eum confirmaui, fuisque causa, ut citius,
& expeditius damnum inferret. Furi stem furandi gratia ascen-
denti scalam tenui, quam etsi non tenerem, tamen ille ascende-
ret. Latronem denique rem furtiuam asportantem adiuui, quæ
tamen sine mea ope auferret: Rogo num in his casibus deliqui,
scenæque ad restitutionem? Respondeo ex *Laymano* te de-
 liquisse quidem, sed ad restitutionem non teneri; quia non
 es causa furti, sed tantum modi, aut circumstantiæ. *Quid si*
hortatus meo, aut securitate, aut auxilio maius damnum infer-

EXAMEN X.

De Legibus in particulari, circa materiam octavi
Mandati Decalogi de falso testimonio
non dicendo.

CAPVT PRIMVM.

De Iudicio temerario.

1. *Ontra octauum Decalogi praeceptum: Non falsum testimonium dices, delinquitur aut iudicio, aut mendacio, aut contumelia, aut detractione, aut susurracione. Quid igitur est iudicium temerarium? Firmus assensus de aliqua re mala ex leuib. iudiciis. Quòdnam peccatum est? Mortale ex suo genere, & contra iustitiam: at si internum tantùm sit, non obligat ad restitutionem; ex leuitate materiae veniale est.*

2. *Ut sit peccatum mortale, quanam in iudicio concurrere debent? Tria equidem. Primò, debet formari sine iudiciis sufficientibus. Secundò, debet ex plena deliberatione efferi. Tertio, certò, & sine vlla formidine. Quae quidem omnia raro concurrunt in temerè iudicantibus; plerumque enim iudicant cum formidine de opposito; nullum autem iudicium citra certitudinem est peccatum mortale.*

3. *Quid igitur de suspitione temeraria dicendum? Non est ex suo genere peccatum mortale, praesertim si contingat ex quodam intellectus errore: sicut neque opinio temeraria.*

4. *Quanam res possunt fundamentum iudicandi exhibere? Dubia de rebus aestimanda momentis suis: de personis interpretanda in meliorem partem. In dubio non teneris interpretari in meliorem partem positivè & speculativè, sed bene negativè & practicè. Ex charitate in dubio quisque iudicandus probus. Si ferendum iudicium sit, dubia in meliorem partem interpretanda. Ad cautelam, & ex suppositione dubia interpretari possunt in deteriorem partem, & Superiores ob indicia dubia subditos obiurgare possunt. Multa iudicia*